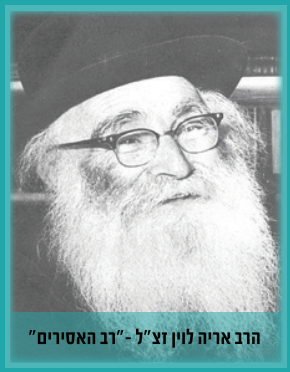
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

כ"א אלול תשפ"ב

גליון מספר 272

פרשת כי תבוא

דרך חיים

"ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה" (דברים כח ג). אביהן של ישראל בכל דור היה הנביא, כפי שצעק אלישע הנביא בעת הלקח אליהו בסערה השמימה "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו" (מלכים ב יב). כשחיפש שאול את האתונות האבודות פנה אל הנביא. כשחלו ישראל גם כן פנו אל הנביא, והנביא היה יודע במה פגמו, מה עליהם לתקן, והיה מורה להם את הדרך ואת המעשה אשר יעשון. הנביא היה אביהן של ישראל ומורה דרכם.

הנביא האחרון, מלאכי, משאיר בסוף נבואתו צוואה כוללת (ג יג-יד): "חזקו עלי דבריכם אמר ה' ואמרתם מה נדברנו עליך. אמרתם שוא עבד אלהים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וכי הלכנו קדרנית מפני ה' צבאו-ת". הוה אומר יהיו הרבה שיקררו אותנו מעבודת ה', עד אשר יאמרו כי דווקא פורקי העול הם המאושרים - "ועתה אנחנו מאשרים זדים גם נבנו עשי רשעה גם בחנו אלהים וימלטו". והדרך להתמודד עם אותה הקרירות היא "אז נדברו יראי ה' איש את רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו. והיו לי אמר ה' צבאות ליום אשר אני עשה סגלה וחמלתי עליהם כאשר יחמל איש על בנו העבד אתו", ההתחזקות בעבודת ה' ועמל תורתו בצוותא.

בספר 'דברי אליהו' מובא שכאשר היה הגאון מוילנא נפטר מרואי פניו היה נפרד כפי שמובא בדברי חז"ל (ברכות לא.) "שאל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו", ודייק הירושלמי כי יש לו לומר לחברו "יחיד ורבים הלכה כרבים". הסבירו בנובהרדוק כי הדבר מרמז שאילו היו נשארים ביחד היה יכול להתקיים בנו "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו" להתחזק יחדיו, אבל עכשיו שלכאורה נפרדים אנו וכל אחד נשאר לבדו, בכל זאת היחיד בטל וקשור ברבים וכוח הדיבוק ברבים ממשיך ומלווהו.

זה מה שאמר בועז לרות "הגד הגד לי כל אשר עשית את חמותך אחרי מות אישך" (רות ב יא), וביארו חז"ל "הגד לי- בבית, הוגד לי - בשדה" (פסיקטא שם). שבדרך כלל אצל אנשים יש הבדל בין דרכי התנהגותם בביתם לאופן הליכותיהם מחוץ לביתם. אמנם אצל רות לא נמצא כל הבדל בין אורחותיה בבית לאורחותיה בשדה, בין הנהגתה ביחידות להנהגתה בחברה. עניין זה הוא אשר לו רמזה התורה באמרה "ברוך אתה בעיר וברוך את בשדה". שבין בשעה שנמצא האדם יחד עם החברה בעיר ובין שהוא מתבודד לבדו בשדה צריך הוא

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

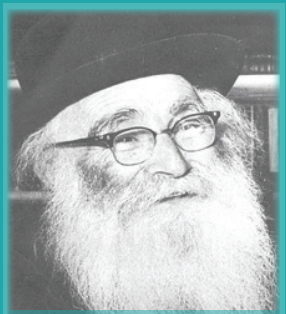

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

להיות ברוך בדרכי חייו. וכן המשיך הפסוק "ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך", בין בבואנו אל תוך בתי כנסיות ובתי מדרשות והמצאותנו בקרב חברה המרוממת ותומכת אותנו לעבודת ה', ובין בשעה שאנו יוצאים מן החברה הזו אל עסקי החולין המקררים את עסקי הקדושה. יסוד היכולת שלנו לעמוד מול הקרירות הנמצאת בחוץ טמונה בחיבור אל יושבי בית המדרש, האחווה והידידות החמה בין עובדי ה' היא המכינה אותנו אל הקור השורר במרחב חיי החולין הרחוקים מאורה של תורה.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** office@ish-tsadik.org.il | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

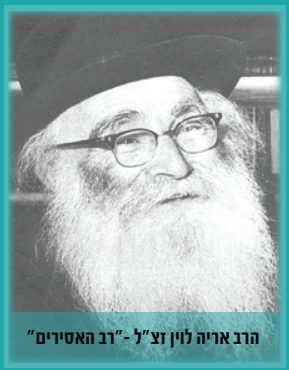
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

תיבת הדואר של ר' אריה היתה קבועה על דלת ביתו בקומה שניה. לפתע הבחין בר' סעדיה הדוור כשהוא מטפס בגרם המדרגות, נושם ונושף בכבדות כשתיק הדואר הכבד תלוי על כתפו.

"ר' סעדיה , לבטח קשה לך לטפס במדרגות, לא כן?"

"נו, רבי, השנים עושות את שלהן. אך מה אפשר לעשות, זוהי פרנסתי , וחלק מעבודת הדוורות, לטפס ולרדת במדרגות, הן לשם כך מקבל אני שכרי...".

"לא, הבטח לי שמכאן ואילך לא תטפס במדרגות הבית. את המכתבים הנועדים לי תניח בכניסה לבית. הנח אותם באחת הבליטות בקיר..."

"אבל רבי, קיים חשש שהמכתבים יאבדו...".

אולם ר' אריה בשלו: "ר' סעדיה, הבטח לי שמכאן ואילך לא תטפס במדרגות אלה...".

(צדיק יסוד עולם עמ' 116)

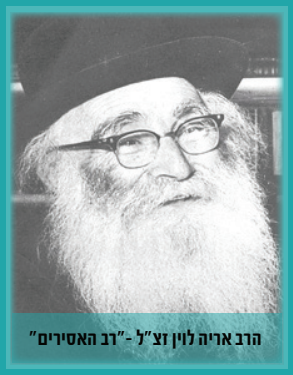
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

במוצאי שבת הקרובה מצטרפים בני אשכנז לבני ספרד באמירת הסליחות. מנהג אשכנז להתחיל את הסליחות במוצאי שבת הסמוכה לראש השנה, אלא אם ראש השנה חל ביום ב' או ג' שאז מקדימים ואומרים סליחות כבר ממוצאי שבת שלפני כן. לכן בשנה זו, שראש השנה חל ביום שני, אנו מתחילים את אמירת הסליחות ממוצאי שבת זו. ביום הראשון לאמירת הסליחות נוהגים לאמרן דווקא במוצאי שבת ולא בבוקר יום ראשון על מנת לקיים את לשון הפיוטים "זעקתם בעוד ליל" ו"במוצאי יום מנוחה", שלא נחשב חס ושלום כדוברי שקרים מול הקב"ה, במיוחד בימים אלו שנזהרים מאוד על כל מוצא פינו.

זמן אמירת הסליחות- עם ישראל נהג לקום באשמורת בחדוה ובחרדה לומר סליחות, כפי שפסק מרן השלחן ערוך. והסבירו המפרשים שכוונת מרן בלשון 'אשמורת' הינה לשלוש השעות האחרונות של הלילה, שהוא זמן שהקב"ה שט בעולם הזה. אולם למעשה יש שקמים סמוך לזמן עלות השחר. אך כבר כתב רבי משה פיינשטיין זצ"ל שאמירת סליחות מיד לאחר חצות ליל שוות ערך לאמירתן באשמורת האחרונה, שגם אז עת רצון גדולה. למעשה, מי שקם מאוחר או שקשה לו מכל סיבה שהיא לקום באשמורת הלילה יכול לומר סליחות גם ביום, משום שימים אלו רצויים מאוד לתפילה. וכן התיר מרן הג"ר עובדיה יוסף זצ"ל לאדם שמתקשה או נאנס מלומר את הסליחות קודם לכן מכל סיבה שהיא - לומר סליחות לפני תפילת מנחה. פוסקים רבים כתבו שאין לומר סליחות קודם חצות, כיוון שבסליחות אנו אומרים י"ג מידות ועפ"י הסוד קודם חצות הלילה אסור בשום אופן לאומרן. אולם ידוע לי נאמנה שמרן הלב שמחה מגור זי"ע היה אומר במוצאי שבת סליחות קודם חצות, כשיתכן שעשה כן בזמן התחלפות המשמרות, משום שגם זו עת רצון. הוה אומר שיש לחלק את הלילה (מצאת הכוכבים עד עלות השחר) לשלושה חלקים, ובזמן המעבר בין החלקים הוא חילוף המשמרות ובו ניתן לומר סליחות. רק שהמקילים לעשות כן במוצאי שבת צריכים להיזהר מאוד שלא לומר תחנון בסיום הסליחות, משום שקדושת השבת עדיין שורה עד חצות לילה. האומרים סליחות קודם חצות שבמוצאי שבת אל להם ליפול אפיים כבשאר הימים, משום שאין נופלים אפיים קודם חצות הלילה.

לכן למעשה, נכון להנהיג שאמירת הסליחות תהיה קודם עלות השחר. באם הדבר קשה לציבור יאמרו אחר חצות. אמנם אם גם זה דבר בלתי אפשרי יאמרו אחר עלות השחר קודם תפילת שחרית. אך אם

המשך בעמוד הבא

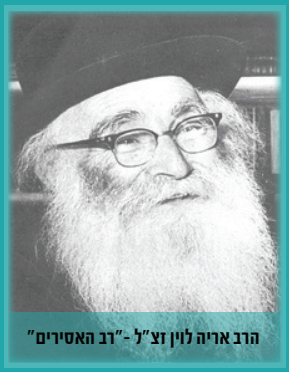
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אין ברירה ניתן לומר את הסליחות כשעתיים קודם חצות הלילה ללא נפילת אפיים, ובמוצאי שבתות ללא תחנון. אך קודם חצות בשעה שאינה חילוף המשמרות אין לומר סליחות. וחלילה אין להיכנס בשל עניינים אלו לריב ומחלוקת.

דיני אמירת הסליחות- נחלקו הפוסקים בדין אמירת תחנון ונפילת אפיים בסליחות בשעה שיש חתן בבית הכנסת או שעתידה להתקיים בו ברית. למעשה בעניין הברית לרוב הפוסקים אם אומרים את הסליחות קודם הבוקר יש לומר כרגיל, משום שזמנה של הברית דווקא ביום. בעניין חתן לחלק מן הפוסקים נוכחותו פוטרת מלומר תחנון וליפול אפיים, אך לדעת חלק מן הפוסקים אין דין התחנון בסליחות כדין תחנון בתפילה משום שזהו חלק מנוסח הסליחות ולכן יש לומר גם אם יש חתן בבית הכנסת, וכן אני הקטן מורה למעשה.

בעניין אמירת הפיוט "מכניסי רחמים" ישנה מחלוקת ישנה בין המהר"ל מפראג לחת"ם סופר, האם יש בכך משום הכנסת אמצעי בינינו ובין הקב"ה, משום שפונים בתפילה למלאכים או שמא אין בכך כל חשש. למעשה כל אחד יעשה כמנהגו ויש לו על מה לסמוך, כאשר בין החוששים היו שהגיהו "מכניסי רחמים יכניסו רחמינו... ישמיענו תפילתנו" ובכך אין מתפללים אליהם כלל.

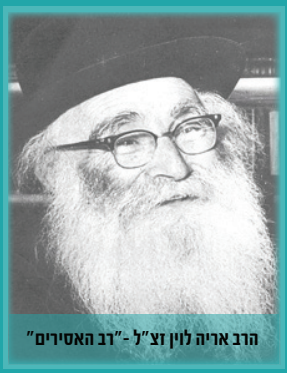
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | הייתה לנו שבת משפחתית ובבוקר קפץ החשמל ונכבו בוודאי האורות והמזגנים ומן הסתם גם הפלטות. במשפחה ישנם חילונים, ואחד מבני המשפחה הזהיר את דודו החילוני שהוא לא ירים את הפיוז. הדוד לא שמע בקולו והרים את הפיוז.

א. האם מותר במהלך השבת להישאר באולם ולהנות מהאורות ומהמזגנים מחמת שלאו כל כמיניה לאסור עלי את השהות באולם.

ב. האם מותר לחמם על הפלטות לסעודה שלישית? (מעשה שבת, האם הגדרת תינוק שנשבה של החזון איש הופכת אפילו עשיה באיסור במודע לשוגג? האם הרמת הפיוז היא דאורייתא/ דרבנן? האם אפשר להגדיר את נפילת הפיוז של הפלטות כספק, שאולי רק הפיוז של האור והמזגן נפל, ולא של הפלטות?).

תשובה | א. ישראל מומר אסורה מלאכתו בשבת (פמ"ג סימן שכ"ה). ובימינו לדעת מרן החזו"א (יורה דעה סימן ב) דינם כתינוק שנשבה, אולם בשבת אסורה מלאכתם ורק בצאת שבת יש להקל מיד להתירה. אך יש מקום לראותו כשוגג בדבר, וחכמים לא קנסו במלאכה דרבנן בשוגג ויהא מותר מיד (חכמת אדם בנשמת אדם כלל ט, ועיין בהגר"א ריש סימן שיח. ודלא כהפמ"ג שם, והקל בדבר הביאור הלכה שם).

ב. הפעלת חשמל לדעת מרן החזו"א (או"ח נ) אסורה מהתורה, משום בונה. אך הבית יצחק והמנחת שלמה (א ט- יב) ועוד סברו שיש איסור מוליד (זרם) מדרבנן, וכן מעשה חול. ולדעת הראשל"צ הרב עוזיאל (ב, לו) יש בכך איסור מבעיר.

רבים מן האחרונים חששו לסוברים שהוא איסור תורה (יבי"א חלק א סימן כ, מנח"י חלק ב סימן קיב). והאגרו"מ (חלק ג סימן מב) לא הכריע בדבר.

ומכל הנ"ל עולה כי באם האדם כבר נמצא ונוכח יכול להקל ולא לצאת מן הבית, אך יכוון שלא להנות אלא ממה שכבר קיים בעת כיבוי החשמל. אולם לחמם על הפלטה דבר לח שכבר אינו חם אין להתיר. אך אם הפלטה עדיין חמה והתבשיל חם ולא הוסר מהאש מותר להינות ממנו גם לאחר המעשה שבת.